

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas No : 1962/251

Karar No : 1963/16

Karar Tarihi : 28/1/1963

Davacı : 1- Hilmi Okçu Manisa Milletvekili

2- Süleyman Çağlar Manisa Milletvekili

3- Ve diğer 87 Milletvekili

Davanın Konusu : 6831 Sayılı Orman Kanunu'nun geçici 1. maddesinin bir yerin orman olup olmadığının Tarım Bakanlığınca belirtileceğine amir bulunduğu, bu hâle göre mahkemelerin Bakanlığın belirlemesine uymak zorunluğunda kaldıkları, bu durumun Anayasanın 132. maddesinin 2. fıkrasına aykırı olduğu, özellikle bir yerin orman olduğu Tarım Bakanlığı tarafından belirtilince tapu iptal edilmeksizin ve değeri verilmeksizin mülkiyet hakkına tecavüz edilerek tapulu yerlerin dahi kişiler elinden alındığı, bunun da Anayasa'nın 36. maddesine aykırı bulunduğu ileri sürülerek sözü edilen geçici birinci maddenin iptaline karar verilmesi istenmiştir.

İnceleme:

Anayasa Mahkemesinin İçtüzüğü'nün 15. maddesi uyarınca, 26.11.1962 gününde ilk inceleme için yapılan toplantıda dosyada bir eksiklik bulunmadığı görülerek işin esasının incelenmesine karar verilmiştir. Esasın incelenmesi için 28.1.1963 günü yapılan toplantıda dava dilekçesi, Türkiye Büyük Millet Meclisinin olayla ilgili kanunlara ilişkin tutanakları ve hazırlanan rapor okunduktan sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Daha önce 6831 sayılı Orman Kanunu'nun geçici 1. maddesinin Anayasa'nın 132. maddesi hükmüne aykırı olduğu kanısına varıldığı Çine Gezici Arazi Kadastrosu Mahkemesi tarafından itiraz yolu ile Anayasa Mahkemesine bildirilmiş ve Anayasa Mahkemesince de işbu maddenin Anayasa'nın 132. maddesi hükmüne aykırı bulunmadığına ve itirazın reddine 26.12.1962 gününde 1962/211 1962/121 sayı ile karar verilmiş bulunmaktadır.

Bahse konu geçici 1. maddenin Anayasanın 132. maddesine aykırı olduğu yolundaki itirazın evvelce Anayasa Mahkemesi tarafından reddedilmiş olması, sonradan yapılmış olan işbu itirazın 132. maddeye matuf kısmının esas yönünden incelenerek yeniden karara bağlanmasına engel olmayacağına çoğunlukla karar verildikten sonra ortada evvelce varılan sonuçta değişiklik yapılmasını gerektiren bir hâl ve şart bulunmadığından 6831 sayılı Orman Kanunu'nun geçici 1. maddesinin Anayasa'nın 36. maddesine aykırı bulunduğu yolundaki iddia yerinde görülmemiştir.

SONUÇ:

Yukarıda belirtilen sebeplerden ötürü 6831 sayılı Orman Kanunu'nun geçici 1. maddesinin Anayasa'nın 132. ve 36. maddelerine aykırı bulunmadığına ve davanın reddine bir kısım üyenin esasa ve bir kısmının da gerekçeye karşı muhalefetleri ile ve oyçokluğu ile 28.1.1963 gününde karar verildi.

Esas No : 1962/251
Karar No : 1963/16

Başkan
Sünuhi Arsan

Başkan vekili
Tevfik Gerçekler

Üye
Osman Yeten

Üye
İ. Hakkı Ülkmen

Üye
Şemsettin Akçoğlu

Üye
İbrahim Senil

Üye
İhsan Keçecioğlu

Üye
Salim Başol

Üye
Celâlettin Kuralmen

Üye
Yekta Aytan

Üye
Hakkı Ketenoğlu

Üye
Ahmet Akar

Üye
Muhittin Gürün

Üye
Lütfi Ömerbaş

Üye
Ekrem Tüzemen

MUHALEFET ŞERHİ

Yukarıda numaraları yazılı kararda 6.3.1963 tarihli ve 11348 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 26.12.1962 tarihli ve E.1962/211E. K.1962/121 sayılı kararın gerekçesine dayanılmaktadır.

Bu gerekçeye göre (Ziraat Bakanlığının belirtmesi) idari bir karar da sayılabilir, bir bilirkişi kanaati mahiyetinde de görülebilir.

İdari karar telakki edilirse aleyhine dava yolu açıktır, iptal ettirilmesi mümkündür.

Bir bilirkişi kanaati mahiyetinde görülürse mahkeme bununla yetinmeyip yeni deliller toplamakta serbesttir.

Her iki hâlde de Bakanlığın belirtmesi mahkemeleri bağlamaz. Binnetice 6831 sayılı Orman Kanunu’nun geçici birinci maddesinin Anayasa’nın 132. maddesine aykırılığı hakkındaki itiraz yersizdir.

Bu gerekçeye ve karara aşağıda yazılı sebeplerden dolayı muhalifim:

1- 6831 sayılı Kanun'un geçici birinci maddesi gereğince (bir yerin orman sayılıp sayılmayacağını Ziraat Bakanlığınca belirtilmesi) idari bir kararsa bu madde hükmü Anayasa'nın 32. maddesi hükmüne aykırıdır.

Zira karardaki kabul şekline göre bu karar aleyhine idari dava açılır da bu dava reddolunur ve idari karar bu suretle kesinleşirse mahkeme bu (belirtme)ye uygun şekilde karar vermek mevkiinde kalacakları.

Hâlbuki bir yerin orman olup olmadığı hususundaki bir ihtilafın ... mercii adli mahkemelerdir. Açılacak olan idari dava vesilesiyle Danıştay, adli makamın görevine giren bir ihtilafı tetkik etmiş ve vereceği karar mahkemeyi bağlamış olacağı için fertler, Anayasa'nın 32. maddesi hükmüne aykırı olarak tabii hâkiminden başka bir mercie müracaat zorunda bırakılmış sayılmak icap eder.

Ziraat Bakanlığının bir yerin orman sayılması lazım geldiğine dair kararı, aleyhine idari dava açılmamak suretiyle kesinleşirse Mahkeme bu kesinleşen karara uygun şekilde davayı halletmek zorunda bulunduğu göre verilecek kararı Bakanlık telkin etmiş olmaktadır ki geçici 1. madde bu anlayışa göre de Anayasa'nın 132. maddesi hükmüne aykırı düşer.

2- Ziraat bakanlığının belirtmesi bir bilirkişi mütalaası sayılacaksa, geçici birinci madde hükmü Anayasa'nın 7. maddesine aykırıdır. Zira mahkemeleri ... yargılama yollarından ayıran usul kanunlarına uyacak şekilde tatbikata zorlayan bir kanun hükmü mahkemenin bağımsızlığını ihlal eder.

3- Ziraat Bakanlığının 6831 sayılı Kanun'un geçici birinci maddesi gereğince yaptığı (belirtme) kanaatimizce ne bir idari karardır ne de bir bilirkişi mütalaasıdır. Filhakika:

a) İdari kararların en mümeyyiz vasfı (resen kabili icra) oluşudur. Bu vasıfta olmayan idari tasarruflar, Danıştayda bir iptal davasına konu olamaz.

(Resen icrası kabil karar) hiçbir mercii tasvip ve tasdikine ihtiyaç göstermeyen nihai karar demektir. Hâlbuki hadisemizde Ziraat Bakanlığı bir karar vermemekte, mahkemenin bir sorusunu cevaplandırmaktadır. Bu cevaba muhtevası itibarıyla karar denilse bile (kendiliğinden icra) kabiliyeti olmayıp mahkemenin buna uygun vermesi lazımdır. Böyle, bir mahkemece benimsenip tasvip edilmeye muhtaç bir tasarrufun idari karar sayılması ve iptal davasına konu teşkil etmesi idare hukuku esaslarına göre mümkün değildir.

b) Ziraat Bakanlığının Mahkemeye gönderdiği cevaba bir bilirkişi mütalaası olarak da bakılamaz.

Bilirkişilerin ne suretle ve kimlerden seçileceği usul kanunlarıyla belirtilmiştir. Hukuk davalarında bilirkişileri taraflar ve -ittifak edemezlerse- hâkim seçer. Ceza davalarında bu hak doğrudan doğruya hakimindir.

Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun 276. ve Ceza Mahkemeleri Usulü Kanunu'nun 66. maddelerinde hükümet tarafından müntehap ehli-vukuf (resmî ehlihibre) varsa bilirkişilerin bunlar arasından seçilmesi gerekeceğine dair hükümler vardır. Ancak bu hükümlerle adli tabiplerin, Adli Tıp Müessesesi ve Yüksek Sağlık Şûrası gibi resmî ekspertiz müesseselerinin kastedildiğine şüphe yoktur.

Esas No : 1962/251
Karar No : 1963/16

Kendilerine ayrılmış sahada tamamen idari vazife gören Umum Müdürlükler ve Bakanlıklar gibi resmî dairelerin bu konuda görevlendirilmeleri ve hele orman davalarında taraf olan Orman Umum Müdürlüğünün bağlı bulunduğu Ziraat Bakanlığına bu davalarda bilirkişilik yaptırılması asla hatıra gelemmez. Çünkü hâkimlerin (kendisine ait olan veyahut doğrudan doğruya veya dolayısıyla alakadar olduğu davalara bakamayacağı) hakkında Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun 28. maddesinde yer alan 1 numaralı bent hükmü, aynı Kanun'un 277. maddesi gereğince bilirkişiler hakkında da aynen uygulanır. Gerek hâkim gerekse bilirkişi bu konuda kati bir memnuiyet hükmüyle karşı karşıya bulunduğu nazaran kanun koyan, orman davalarında Ziraat Bakanlığına bilirkişilik görevi yüklemeyi düşünmüş olamaz.

Suçtan zarar gören kimseyi bilirkişilikten men eden Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun 21 ve 67. maddeleri hükümleri karşısında aynı mülahazalar ceza mahkemelerinde bakılan orman davaları içinde aynen varittir.

4- Ziraat Bakanlığının yazısı lazımülcra bir idari karar veya bir bilirkişi mütalaası olamayacağına göre bir başka mana ve maksat taşıması gerekir.

Mahkemeler, umumiyetle, kendilerini Ziraat Bakanlığının (belirtme)si ile mukayyet görmekte, kararların Bakanlık cevabında yer alan (belirtme) ye uygun olarak vermektedirler. Bu tatbikat, 29.5.1957 tarihli ve 9/1 sayılı tevhide içtihat kararıyla da desteklenmiş bulunmaktadır.

Bakanlık yazısı yukarıda izah edilen sebeplerle bir idari karar sayılamayacağına; kanun vazınının hukuk davalarında taraf ve ceza davalarında da mağdur mevkiinde bulunan Ziraat Bakanlığına kanunen memnu olduğu bir (bilirkişilik) görevi vermesi düşünülemeyeceğine ve hasseten, usul kanunlarına göre hakim nezaret ve murakabesi altında yapılmayan tetkikat (bilirkişi tetkikatı) sayılamayacağına ve nihayet, hatıra başka bir ihtimal de gelmediğine göre Bakanlık (belirtme)sinin tatbikatta kabul edilen mana ve maksadı taşıdığını kabul zaruridir. Bu hâliyle Bakanlık cevabı, verecekleri kararı mahkemelere telkin eden bir mahiyet taşımaktadır. Manası ve maksadı itibarıyla Anayasanın 132. maddesi hükmüne aykırı hüküm taşıyan 6831 sayılı Kanun'un geçici birinci maddesi hükmünün iptaline karar verilmesi gerekir.

Üye

Şemsettin
Akçoğlu

1962/251

Mahkememizin 26.12.1962 tarih ve 211/121 sayılı kararındaki muhalefet şerhinde gösterdiğim sebeplerle kararın gerekçesine muhalifim.

Üye

Salim Başol

Esas No : 1962/251
Karar No : 1963/16

1962/251

Mahkememizin 26.12.1962 gün ve Esas 1962/211 ve Karar 1962/121 sayılı kararındaki muhalefet şerhinde gösterdiğimiz sebeplerle 6831 sayılı Kanun'un geçici 1. maddesinin Anayasa'ya aykırı olduğu sonucuna vardığımızdan sözü geçen maddenin iptali reyindeyiz.

Üye
İhsan Keçecioğlu

Üye
Celalettin Kuralmen

1962/251

Aynı konuya ait Mahkememizin 26.12.1962 tarih ve 211/121 sayılı kararı altındaki muhalefet şerhinde izah olunan sebeplere göre 6831 sayılı Kanun'un geçici 1. maddesinin iptali reyindeyim.

Üye
Osman Yeten

MUHALEFETŞERHİ

1- 6831 Sayılı Orman Kanunu'nun geçici 1. maddesinin Anayasa'nın 36 ve 132. maddeleri yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığı, daha önce Sapanca Gezici Arazi Kadastrosu Mahkemesince yapılmış olan itiraz üzerine Anayasa Mahkemesinin 26.12.1962 tarihli ve 1962/236-1962/124 sayılı kararı ile kabul edilmiş olduğu cihetle Manisa Milletvekilleri Hilmi Okçu ve Süleyman Çağlar ile 87 arkadaşının bahse konu kanun hükmünün Anayasa'nın keza 36 ve 132. maddeleri yönünden Anayasa'ya aykırı bulunduğundan bahisle iptali için açmış oldukları bu davanın yeniden incelenerek esası hakkında yeni bir karar verilmesine/mahal bulunmamakta sadece durum izah olunarak (yeni bir karar verilmesine yer olmadığına) karar verilmesi gerekmektedir.

Hâlbuki Mahkememiz bu kararı ile, davayı Anayasa'nın 36 ve 132. maddeleri yönünden tekrar inceleyerek esası hakkında yeniden hüküm vermiştir.

Esas No : 1962/251
Karar No : 1963/16

Bahçe Sulh Ceza Mahkemesince aynı kanun hükmü hakkında yapılmış olan itiraz üzerine Anayasa Mahkemesince verilmiş bulunan 26.12.1962 tarihli ve 1962/223 1962/122 sayılı karara ait muhalefet şerhimde bu konu ile ilgili olarak açıkladığım sebeplere binaen karara muhalifim.

2-6 Mart 1963 tarihli ve 11348 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanmış bulunan Anayasa Mahkemesinin 26.12.1962 tarihli ve 1962/211-1962/121 sayılı kararında yazılı muhalefet şerhimde belirttiğim sebeplere dayanarak Anayasa’ya aykırılık bulunmadığı yolundaki sonucuna katıldığım bu kararın gerekçesine de muhalifim.

Üye

Muhittin Gürün